

Learning Torah out Loud with an Excited Voice

שמות פרשת יתרו פרק יח

(ח) וַיִּסְפַּר מֹשֶׁה לְחַתְּנוֹ אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יְקֹנֵק לְפָרְעֹה וּלְמִצְרַיִם עַל אֹדוֹת יִשְׂרָאֵל אֵת כָּל הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מָצְאָתֶם בְּדֶרֶךְ וַיִּצְלַם יְקֹנֵק; (ט) וַיַּחַד יִתְרוֹ עַל כָּל הַטּוֹבָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְקֹנֵק לְיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִצִּילוּ מִיַּד מִצְרַיִם; (י) וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ בְרוּךְ יְקֹנֵק אֲשֶׁר הִצִּיל אֶתְכֶם מִיַּד מִצְרַיִם וּמִיַּד פָּרְעֹה אֲשֶׁר הִצִּיל אֶת הָעָם מִתַּחַת יַד מִצְרַיִם; (יא) עֲתָה יִדְעֵתִי כִּי גָדוֹל יְקֹנֵק מִכָּל הָאֱלֹהִים כִּי בְדַבֵּר אֲשֶׁר זָדוּ עֲלֵיהֶם: (יב) וַיִּקַּח יִתְרוֹ חֵתָן מֹשֶׁה עִלָּה וְזַבְחִים לָאֱלֹהִים וַיָּבֵא אֶהָרֶן וְכָל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל לֶאֱכֹל לֶחֶם עִם חֵתָן מֹשֶׁה לְפָנָי הָאֱלֹהִים:

מסכת סנהדרין צ"ד.

תנא משום רבי פפייס גנאי הוא לחזקיה וסייעתו שלא אמרו שירה עד שפתחה הארץ ואמרה שירה שנא "מכנף הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק וגו'" כיוצא בדבר אתה אומר {שמות י"ח:י'} "ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הציל אתכם" תנא משום רבי פפייס גנאי הוא למשה וששים ריבוא שלא אמרו ברוך עד שבא יתרו ואמר ברוך ה'.

מלבי"ם שם יב

ויקח יתרו – כי נתגייר והקריב עולה כשמביא הגר ונכנס לברית במילה וטבילה והרצאת דמים למ"ד שבא לאחר מ"ת והיו בקרבנות במשכן ה' ולמ"ד שבא קודם מ"ת הקריב על המזבח שקרא שמו ה' נסי שנבנה בחורב ששם חנה משה כנ"ל פסוק ה':

שמות פרשת יתרו פרק יט

(טז) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְהִיֵּת הַבֶּקֶר וַיְהִי קֵלֶת וּבְרָקִים וַעֲנַן כָּבֵד עַל הָהָר וְקָל שֹׁפָר חֲזַק מְאֹד וַיַּחַד כָּל הָעָם אֲשֶׁר בְּמַחֲנֶה: (יז) וַיּוֹצֵא מֹשֶׁה אֶת הָעָם לִקְרַאת הָאֱלֹהִים מִן הַמַּחֲנֶה וַיִּתְיַצְבוּ בְּתַחֲתֵית הָהָר: (יח) וְהָרַסִּינִי עֵשָׂן כָּלוּ מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד עָלָיו יְקֹנֵק בְּאֵשׁ וַיַּעַל עֲשָׂנוּ כְעֵשָׂן הַכֹּבֶשֶׂן וַיַּחַד כָּל הָהָר מְאֹד: (יט) וַיְהִי קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְחֲזַק מְאֹד מֹשֶׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל:

רשב"ם שם

אבל הקב"ה יעננו למשה בקול גדול בשביל קול השופר שהולך וחזק מאוד, וצריך שיהיה קולו של הקב"ה נוצח קול השופר להשמיע למשה.

מסכת עירובין נג: - נד.

ברוריה אשכחתייה לההוא תלמידא דהוה קא גריס בלחישה, בטשה ביה, אמרה ליה: לא כך כתוב "ערוכה בכל ושמרה", אם ערוכה ברמ"ח אברים שלך - משתמרת, ואם לאו - אינה משתמרת. תנא תלמיד אחד היה לרבי אליעזר שהיה שונה בלחש לאחר ג' שנים שכח תלמודו...

א"ר אמי מ"ד {משלי כ"ב:י"ח} "כי נעים כי תשמרם בבטנך יכוננו יחדיו על שפתיך" אימתי ד"ת נעי', בזמן שתשמרם בבטנך, ואימתי תשמרם בבטנך, בזמן שיכוננו יחדיו על שפתיך.
ר' זירא אמר מהכא {משלי ט"ו:כ"ג} "שמחה לאיש במענה פיו ודבר בעתו מה טוב", אימתי שמחה לאיש, בזמן שמענה בפיו, ל"א אימתי שמחה לאיש במענה פיו בזמן שדבר בעתו מה טוב.

ר' יצחק אמר מהכא {דברים ל':י"ד} "כי קרוב אליך הדבר מאד בפיו ובלבבך לעשותו" אימתי קרוב אליך, בזמן שבפיו ובלבבך לעשותו.
 רבא אמר מהכא {תהלים כ"א:ג'} "תאות לבו נתתה לו וארשת שפתיו בל מנעת סלה" אימתי תאות לבו נתתה לו בזמן שארשת שפתיו בל מנעת סלה

מסכת מגילה דף לב.

ואמר רבי שפטיה אמר רבי יוחנן: כל הקורא בלא נעימה ושונה בלא זמרה - עליו הכתוב אומר "וגם אני נתתי להם חקים לא טובים וגו'".

תוספות מסכת מגילה דף לב.

והשונה בלא זמרה - שהיו רגילין לשנות המשניות בזמרה לפי שהיו שונים אותן על פה וע"כ היו נזכרים יותר.

רמב"ם הלכות תלמוד תורה ג"ב

... אמרו חכמים, ברית כרותה שכל היגע בתורתו בבית הכנסת, לא במהרה הוא משכח, וכל היגע בתלמודו בצנעה, מחכים, שנאמר "ואת צנועים חכמה" (משלי י"א:ב'), וכל המשמיע קולו בשעת תלמודו, תלמודו מתקיים בידו, אבל הקורא בלחש, במהרה הוא שוכח:

שולחן ערוך יורה דעה רמו:כב

ברית כרותה שכל הלומד בבית הכנסת לא במהרה הוא משכח, וכל היגע בתלמודו בצנעה מחכים, שנאמר: ואת צנועים חכמה (משלי יא, ב). וכל המשמיע קולו בשעת תלמודו, מתקיים בידו. אבל הקורא בלחש, במהרה הוא שוכח.

שולחן ערוך הרב יורה דעה הלכות תלמוד תורה פרק ב:יב

וכל אדם צריך ליזהר להוציא בשפתיו ולהשמיע לאזניו כל מה שלומד בין במקרא משנה ותלמוד אלא אם כן בשעת עיון להבין דבר מתוך דבר, וכל מה שלומד בהרהור לבד ואפשר לו להוציא בשפתיו ואינו מוציא אינו יוצא בלימוד זה ידי חובת מצות ולמדתם אותם וכמ"ש לא ימוש ספר התורה הזה מפיו והגית בו וגו' וכמו בכל המצות התלויות בדבור שאינו יוצא בהן ידי חובתו בהרהור אלא אם כן שומע מפי המדבר שהשומע כעונה בפיו.

אך אם מוציא בשפתיו אף על פי שאינו מבין אפילו פירוש המלות מפני שהוא עם הארץ הרי זה מקיים מצות ולמדתם ולפיכך כל עם הארץ מברך ברכת התורה בשחר לפני הפסוקים וכן כשעולה לספר תורה:

שולחן ערוך אורח חיים מז

(ג) הפותב בדברי תורה, אף על פי שאינו קורא, צריך לברך.

(ד) המהרהר בדברי תורה, אין צריך לברך.

{הגה: וה"ה ד"כ"ל לפסק דין בלא נתינת טעם לדבריו (כ"ן פ"ק ד'שבת ופ"ק כל הצלמים כתב דהוי פהרהור).}

ביאור הגר"א אורח חיים מ"ז

אבל כ"ז צריך עיון דכאן מברך על המצוה וכי ליכא מצוה בהרהור והלא נאמר והגית בו כו' ר"ל בלב כמ"ש והגיון לבי וכ"ש לפסוק דין כו' והלא למקרא צריך לברך וכן כשקורא בתורה בציבור:

משנה ברורה שם

(ה) אינו צריך – דהרהור לאו כדיבור דמי ולפ"ז יש ליזהר לאותן הלומדים בעיון מתוך הספר שיזהרו להוציא קצת ד"ת בפה אחר הברכה אם אינו אומר פסוקי ברכת כהנים או שאר ד"ת אחר הברכה כמו שנוהגין:

ביאור הלכה שם

המהרהר בד"ת וכו' – עיין בביאור הגר"א שמקשה ע"ז דהלא הרהור בתורה הוא ג"כ מצוה כדכתיב "והגית בו יומם ולילה" ובנשמת אדם רוצה לדחות הקושיא, ועיין בבנין עולם שמשגי על הנ"א ומסכים להגר"א. אמנם מה דמשמע שם מיניה דלהגר"א הרהור בתורה הוא כדבור ממש ומחמת זה כתב שם דמה שכתב הרמ"א בסימן ס"ח דמי שלומד ע"י הרהור וכו' לית ביה איסורא וכו' הוא אזיל לשיטתו בכאן דמסכים בהג"ה להמחבר דאפילו בתורה הרהור לאו כדיבור דמי משא"כ לשיטת הגר"א יהיה איסורא אפילו ע"י הרהור דחשיב הפסק בברכות ק"ש, ולענ"ד לא כיון יפה דגם הגר"א מודה דאפילו בתורה הרהור לאו כדיבור אלא דס"ל דגם הרהור הוא מצוה כדכתיב והגית בו יומם ולילה וכ"מ לשונו להמעין בו היטב

נתיבות עולם נתיב התורה פרק ד

... כי השכל הוא נבדל מן האדם ומפני כך האדם צריך אליו יגיעה ועמל לקנות השכל האלהי, וכמו שאמרו בחגיגה (ט"ו ע"א) לא יערכנו זהב וזכוכית אלו דברי תורה שקשין לקנותן כזהב ונוחין לשברן ככלי זכוכית. וזה מפני ריחוק התורה שהיא השכל העליון מן האדם, לכך קשה על האדם לקנותן שיהיה מתחבר התורה עם הגוף הגשמי וקשים הם לקנותן ככלי כסף וכלי זהב, והפך זה מטעם זה קלים לאבדן מפני ריחוק שלהם מן האדם ולכך צריך האדם אל הכנות הרבה לקנות השכל, עד כי אמרו גם כן כי צריך האדם לקנות התורה בדבור שיוצא מפיו לא במחשבה לבד, שהשכל העליון הוא רחוק מן האדם ואם אין מוציא התורה מן הפה לא היה התורה אצל האדם כלל לפי ריחוק התורה מן האדם:

משנה אבות ג:ח

רבי דוסתאי ברבי ינאי משום רבי מאיר אומר כל השוכח דבר אחד ממשנתו מעלה עליו הכתוב כאילו מתחייב בנפשו שנאמר (דברים ד') רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך יכול אפילו תקפה עליו משנתו תלמוד לומר (שם /דברים ד'/) ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך הא אינו מתחייב בנפשו עד שישב ויסירם מלבו:

רמב"ן השגות לספר המצוות שכחת הלאוין

המצוה השני' שנמנענו שלא נשכח מעמד הר סיני ולא נסיר אותו מדעתנו אבל יהיו עינינו ולבנו שם כל הימים והוא אמרו יתעלה (ואתחנן ד ט - י) השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך והודעתם לבניך ולבני בניך יום אשר עמדת לפני י"י אלהיך בחורב וגו'. והכונה בזה גדולה מאד. שאם היו דברי תורה באים אצלנו מפי הנביא עליו השלום בלבד אע"פ שנתאמת אצלנו ענין נבואתו באותות ומופתים אם יקום בקרבנו נביא או חולם חלום בזמן מן הזמנים ויצונו בשום

הפך מן התורה ונתן אלינו אות או מופת תהיה התורה נסוחה על יד השני או יכנס בלבנו ספק על זה. אבל כשהגיענו ביאור התורה מפי הגבורה לאזנינו ועינינו רואות אין שם אמצעי נכחיש כל חולק וכל מספק ונשקר אותו ולא יעילהו אות ולא יצילהו מידינו מופת. שאנחנו היודעים ועדים בשקרותו ובפחזותו. זה הוא שנאמר במעמד ההוא (יתרו יט) וגם בך יאמינו לעולם. והוא הענין הבא בפרשת כי יקום בקרבך נביא או חולם חלום וגו' (ראה יג). וכבר באר הרב זה בספר המדע (יסוה"ת פ"ח). והוא יסוד גדול בתורה והיא המניעה הבאה לנו בפסוק פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך. והזהיר פן יסורו מן הלב מהודיעם לבנים ולבני בנים לדורות עולם. ואל תטעה בזה מפני דרשם בראשון שלקידושין (ל א) לבניך ולבני בניך בלימוד התורה לבני בנים. כי לימוד אמונת התורה הוא הלימוד בתורה. אבל נתבונן ונקח ראייה מדבריהם כי היא מצוה עולמית ועם כל הדורות ידבר שלא ישכחו ענין המעמד ההוא שהיה לכל אדם במראית עיניהם ושמיעת אזניהם ושיעתיקו זה מדור לדור לעולם. וזאת מצות לא תעשה זכרה בעל ההלכות (אות קע). והרב שכחה גם כן.

פחד יצחק שבועות מאמר ח

5. וחוזרים אנו בזה לשיטתו של הרמב"ן שפירש דהך דהשמר לך פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך הוא לאו נמנה מחשבון התרי"ג וקאי על זכירת מעמד הר סיני דוקא, ופליג על דעתם של הנך סרבוותא דסבירא להו דכתוב זה אינו אלא זירוז בכלליותה של תורה. וכנגד שיטת הרמב"ן עומדת היא המשנה דשוכח דבר אחד ממשנתו חייב, ואינו חייב עד שיסירם מלבו מצד הכתוב דהשמר לך. הרי מפורש איתמר דהך קרא על כלליות התורה נאמר. אכן לפי מה שנתבאר לנו בענינו דמעמד הר סיני הרי זכירת מעמד הר סיני איננה אלא התחדשות קבלת מתן תורה של חשיבות התורה וכבוד מוראה, והלא דבר פשוט הוא שפעולת הסרת דברי תורה מן הלב, מקורה הוא בכפול חשיבותם וכבוד-מוראם של דברי תורה. ושפיר ילפינן הסרת דברי תורה מתוך הלב מקרא דשכחת מעמד הר סיני.